

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Terävä, Johanna; Kuukka, Anu; Alasuutari, Maarit

Title: Miten lastenhoidon ratkaisuja saa perustella? : vanhempien puhetta 1-2-vuotiaan lapsensa hoitoratkaisuista

Year: 2018

Version: Published version

Copyright: © Kirjoittajat & Terveystieteiden tutkimuskeskus, 2018

Rights: CC BY-NC-ND 4.0

Rights url: <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>

Please cite the original version:

Terävä, J., Kuukka, A., & Alasuutari, M. (2018). Miten lastenhoidon ratkaisuja saa perustella? : vanhempien puhetta 1-2-vuotiaan lapsensa hoitoratkaisuista. *Yhteiskuntapolitiikka*, 83(4), 349-359. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2018092036136>

Miten lastenhoidon ratkaisuja saa perustella?

Vanhempien puhetta 1–2-vuotiaan lapsensa hoitoratkaisuista

JOHANNA TERÄVÄ & ANU KUUUKKA & MAARIT ALASUUTARI

Tutkimuksessa selvitettiin, miten vanhemmat jäsentävät ja perustelevat alle kaksi-vuotiaan lapsensa hoitoratkaisuja. Vanhempien haastatteluista tunnistettiin kolme puhetapaa, jotka tarjoavat toisistaan eroavan näkökulman lapsen hoitoratkaisun perusteluksi. Vanhempien tapa käyttää näitä diskursseja – ”vanhemman hyvinvointi”, ”lapsen paras” ja ”rahapuhe” – osoittaa, kuinka kulttuurisesti ja moraalisesti la-tautuneesta valinnasta lapsen hoitojärjestelyissä on kyse. Valintaan liittyvät pohdinta ja näkemykset siitä, mitä on hyvä vanhemmuus ja millaista hyvä lapsuus.

.....
English summary at the end of the article

Johdanto

Lastenhoitoratkaisun pohtiminen tulee pienten lasten vanhemmille ajankohtaiseksi viimeistään vanhempainrahakauden päättyessä, jolloin lapsi on noin yhdeksän kuukauden ikäinen. Tässä vaiheessa perheillä on kaksi pääasiallista valinnan mahdollisuutta: kunnan tarjoamat varhaiskasvatuspalvelut tai lapsen kotihoito. Viimeksi mainittu on yleisin pienten lasten hoitomuoto Suomessa. (Haataja 2016; Kela 2015; Miettunen 2008.) Varhaiskasvatuksen piirissä on puolestaan vajaa 30 prosenttia alle kaksivuotiaista lapsista (Säkinen & Kuoppala 2017).

Alle kolmevuotiaiden lasten hoitoa tuetaan vanhemmalle maksettavalla kotihoidon tuella, mikäli lapsi ei ole kunnan kustantaman varhaiskasvatuksen piirissä (Kela 2015). Yhteiskunnallisessa keskustelussa kotihoidontuen on esitetty tarjoavan vanhemmille vaihtoehdon ja mahdollisuuden valita lapselleen sopiva hoitomuoto. Tämän valinnan mahdollisuuden on ymmärretty turvaavan perheiden välisen tasa-arvon (Hiilamo & Kangas 2009).

Etenkin 2000-luvulla ajatus perheiden valinnanvapaudesta lastenhoitoratkaisuissa on vahvis-

tunut. Valinnanvapaus liitetään vanhempien, ja etenkin äitien, oikeuteen valita ansiotyön ja lasten kotihoidon välillä. (Nyby & al. 2017.) Valinnanvapaus ei kuitenkaan tee valinnoista samanarvoisia, ja valintapuhe voi pitää sisällään vahvoja normatiivisia ristiriitoja (Repo 2017). Vanhempien lastenhoitovalinnassa onkin kyse moraalisesta vastuusta. Kyse on vanhemman vastuusta valita vaihtoehtoisista ratkaisuista se, joka kohtaa parhaiten oman lapsen tarpeet (Karlsson & al. 2013).

Voidaankin pohtia, miten vanhemmat ”saavat” tai mitkä ovat heille ”oikeita” tapoja perustella lastenhoitoratkaisujaan vallitsevassa lastenhoitopolitiikan järjestelmässä ja ilmapiirissä, joita luonnehtii meillä merkittävällä tavalla kysymys kotihoidon tuesta ja kotihoidon ja päivähoidon/varhaiskasvatuksen suhteesta. Tämä suhde on jo vuosia ollut jännitteinen, ja aiheesta on käyty toistuvaa yhteiskunnallista debattia (ks. Sipilä & al. 2012). Vanhemmat joutuvat siksi pohtimaan lastenhoitoratkaisuaan varsin ristiriitaisiin tietoihin ja väitteisiin pohjautuvassa ilmapiirissä. Etenkin pienten lasten hoitoa koskeva tieto on ollut erimielistä. Alle 3-vuotiaan lapsen hoidon ideaalina, jopa van-

hemmuuteen sisältyvänä velvollisuutena, on pidetty kotihoitoa (Repo 2012; 2009). Viime vuosina jännitteisyyttä ovat lisänneet yhtäällä tutkimukset, joissa osoitetaan varhaisen päivähoidon aloituksen positiivinen yhteys lapsen tulevalle akateemiselle menestykselle (Hiilamo & al. 2018; Karhula & al. 2016), elämänlaadulle sekä lyhyen ja pitkän aikavälin sosiaaliselle ja kognitiiviselle kehitykselle ja oppimiselle (esim. Burchinal & al. 2000; Dearing & al. 2009; Karila 2016). Toisaalla esillä ovat olleet näkemykset etenkin päiväkotihoidon haitallisuudesta pienen lapsen kiintymyssuhteille, kaikinpuoliselle kehitykselle (Keltinkangas-Järvinen 2012) ja emotionaaliseen hyvinvointiin (Kalliala 2012).

Oman lisänsä lastenhoidon kysymysten keskusteluun on myös tuonut viime vuosien keskustelu varhaiskasvatustilainsäädännön uudistamisesta, niin sanotun subjektiivisen varhaiskasvatusoikeuden rajauksesta 20 tuntiin viikossa ja varhaiskasvatuksen ryhmäkokojen kasvattamisesta. (Karila & al. 2017b.) Näissä keskusteluissa on sekä painotettu varhaiskasvatuksen positiivisia vaikutuksia lasten kehitykselle että haastettu nämä vaikutukset kysymyksillä varhaiskasvatuspalvelujen laadun heikkenemisestä.

Tässä artikkelissa keskitymme lastenhoidon kysymyksiin vanhempien näkökulmasta. Tähänastinen kotimainen tutkimus aiheesta on keskittynyt lapsen kotihoitoon ja hoidon ratkaisuihin ylipäänsä alle kouluikäisten kohdalla (Repo 2009; 2012; Alasuutari 2003). Alle kaksivuotiaisiin lapsiin liittyvät tarkastelut ovat taas paljolti fokusoituneet perhevapaiden käytön kysymyksiin (Salmi & Lammi-Taskula 2014; 2015). Sen sijaan tutkimukset siitä, miten ei vain kotihoidon, vaan myös varhaiskasvatuksen valintoja jäsennetään alle kaksivuotiaiden kohdalla, ovat jääneet paljolti paitsioon. Tämä tutkimus täydentää olemassa olevaa kirjallisuutta tältä osin.

Aineisto koostuu 75 vanhemman haastattelusta. Haastateltujen lapsi oli haastatteluhetkellä 1–2-vuotias. Olemme kiinnostuneita siitä, miten vanhemmat jäsentävät ratkaisuaan alle kaksivuotiaan lapsensa hoidon järjestämisestä. Millaisia perusteluja he ratkaisuilleen esittävät? Diskurssianalyysia soveltaen erittelemme, millaisia lapsen hoidon ratkaisua oikeuttavia ja perustelevia puhetoja vanhempien haastattelusta on identifioitava.

Kotihoito ja varhaiskasvatus lapsen hoidon ratkaisuna

Vanhempien varhaiskasvatusvalintaa on kuvattu tasapainotteluna emotionaalisten ja moraalisten kysymysten (Karlsson & al. 2013) sekä omien mieltymysten ja saatavilla olevien palvelujen välillä (Jinseok & Fram 2009). Kansainvälisten tutkimusten perusteella tiedetään, että valitessaan kodin ulkopuolista hoitopaikkaa vanhemmat tekevät ratkaisun yhtäältä sen perusteella, minkä he uskovat olevan parhaaksi omalle lapselleen. Toisaalta ratkaisua suuntaavat monet vanhempiin (äitiin) ja perheeseen liittyvät tekijät, sosioekonominen tausta, käytännön seikat sekä päivähoidon laatua koskevat käsitykset. (Grogan 2012.) Tavallisen perusteena kodin ulkopuolisen päivähoidon valinnalle on vanhemman – käytännössä äidin – siirtyminen työelämään (Jinseok & Fram 2009).

Suomalainen päivähoito- ja perhevapaaajrjestelmä (vanhempainvapaat ja kotihoidon tuki) mahdollistaa periaatteessa perheiden erilaisten tarpeiden huomioimisen ja tukee sukupuolten tasa-arvoa. Tästä huolimatta äidit nähdään edelleen lapsen hoivan ja kasvatuksen pääasiallisina vastuunkantajina (Böök & Mykkänen 2017; Sevón & al. 2016). Tämä tulee esiin myös siinä, että useimmat pienten lasten äidit ”valitsevat” ansiotyönsä sijasta kodin, isien käyttäessä vain murto-osan vanhemmille tarkoitetuista vapaista (Salmi & Lammi-Taskula 2014). Käytännössä järjestelmämme tuottaa osaltaan sen, että kotiäitiys ja ansiotyöäitiys ovat joko/tai-ratkaisuja, jolloin vastapuoliksi asettuvat äidin hoiva tai äidin hyvinvointi (Jallinoja 2006; Repo 2007).

Tutkimus osoittaa, että äidit liittyvät kotihoidon valinnan vanhemmuuden ja lapsen edun kysymyksiin (Repo 2009). Halu olla lapsen kanssa kotona mahdollisimman pitkään on ”hyvään äitiyteen” liittyvä sosiaalisesti hyväksytty tai jopa odotettu ihanne (Närvi 2014; Hakim & al. 2008, 65–66). Lapsen hoitaminen kotona kotihoidon tuella voi kuitenkin olla myös käytännön olosuhteiden tuottama pakollinen järjestely (Miettunen 2008, 22) ja rakenteiden luoma pakko (Repo 2009). Se voi olla ratkaisu perheen ja työn yhteensovittamiseksi tai pakoa työelämästä. Joidenkin äitien kohdalla se voi toimia vaihtoehtona työttömyydelle tai matalapalkkaisuudelle tai muutoin epätyytyttävälle työlle. (Repo 2012.)

Kun vanhempien ratkaisuna on varhaiskasvatus, he voivat hakea lapselleen paikkaa päiväkodista, perhepäivähoidosta tai ryhmäperhepäivähoidosta. Tutkimusten mukaan olennaista perheiden kannalta on palvelujen paikallinen saatavuus, saatavuus, kannattavuus ja mielekkäisyys. Sitä, mitä ei ole saatavilla, ei voi valita, eikä sellaista, joka ei vastaa omia arvoja ja näkemyksiä, haluta valita. (Karlsson & al. 2013; Vandenbroeck & Lazari 2014.)

Hoidon laadun ja lapsen edun osalta vanhemmille tärkeitä ovat ennen kaikkea turvallisuus, hoitajien suhtautuminen lapsiin ja laadukas pedagogiikka (Shlay & al. 2007). Kansainväliset kyselytutkimukset osoittavat, että hyvin koulutetut äidit painottavat lapsen hoitopaikan valinnassa erityisesti hoidon laatua, lasten yksilöllisyyttä ja kehitysvaiheiden optimaalista tukemista (Jinseok & Fram 2009; myös Neilsen-Hewett & al. 2014.) On myös havaittu, että matalapalkkaisemmat, työväenluokkaiset äidit painottavat lapsen hoitopaikan päätöksenteossa erityisesti hoitopaikan sijaintia ja hintaa (Chaudry & al. 2011, 120–123; Seo 2003).

Suomessa pienten lasten hoidon ratkaisuisa on paikallista vaihtelua. Verrattaessa yksivuotiaan lapsen hoitoratkaisuja kymmenessä eri kunnassa kunnassa havaittiin, että vanhemmat hoitavat lapsia kotona useammin tutkimuksen kuudessa pienimmässä kunnassa ja Helsingissä kuin Tampereella, Oulussa ja Jyväskylässä. Kodin ulkopuolisen hoitomuodon valinnassa tärkeiksi seikoiksi vanhemmat arvioivat samaisessa tutkimuksessa hoitopaikan sijainnin, sisaruksen pääsyn samaan lapsiryhmään, hoitopaikan ilmapiiriin ja kodinomaisuuden, toisten lasten seuran sekä lapsiryhmän koon. (Hietämäki & al. 2017.)

Edellä mainitun kaltaiset kyselytutkimukset antavat tietoa siitä, millaisia tekijöitä vanhemmat näyttävät painottavan varhaiskasvatuspaikan valinnassa. Ne eivät kuitenkaan tavoita sitä, miten valinnan prosessia kaikkineen jäsennetään. Tähän seikkaan paneudutaan tässä tutkimuksessa.

Taulukko 1. Vanhempien työllisyys

Työllisyys	Äiti n=52	Isä n=23	Yhteensä n=75
Opiskelija	5	1	6
Työtön	2	1	3
Eläkkeellä	-	1	1
Töissä	30	19	49
Vanhempain-/hoitovapaalla	15	1	16

Tutkimuksen menetelmälliset ratkaisut

Laadullinen haastattelututkimus

Tutkimusaineistomme koostuu yhteensä 64 haastattelukerrasta.¹ Haastatelluista isä oli 23 ja äiti 52 (n = 75). Isien ikä vaihteli 25–72 ja äitien 24–42 vuoden välillä. Haastattelut toteutettiin eri puolilla Suomea, kymmenessä eri kaupungissa.² Haastattelut olivat sekä yksilö- (12 isää, 41 äitiä) että parihaastatteluita (11 isää ja äitiä).³ Lapset olivat haastatteluhetkellä 1–2-vuotiaita ja hoidossa joko päiväkodissa (37 lasta), perhepäivähoidossa⁴ (11 lasta) tai kotona (16 lasta). Vanhempien koulutustausta vaihteli peruskoulututkinnosta yliopistotutkinnon suorittaneisiin. Vanhemmista suurin osa (58) oli korkeasti koulutettuja, ja lähes kolmasosalla oli ammattitutkinto. Kaksi kolmasosaa vanhemmista kävi ansiotyössä kodin ulkopuolella. (Ks. taulukko 1.) Suurin osa perheistä oli kahden vanhemman ydinperheitä, mutta mukana oli myös viisi uusperhettä ja kaksi sateenkaariperhettä. Yhdeksän äitiä kertoi elävänsä lastensa kanssa ilman puolisoa (lapset tapasivat isäänsä säännöllisesti). Mukana oli myös yksi leskeksi jäänyt äiti sekä äiti, joka oli saanut lapsensa ilman puolisoa keinohedelmöityksellä.

Haastateltavat olivat ennen haastatteluihin osallistumista vastanneet noin yksivuotiaiden lasten vanhemmille suunnattuun kyselytutkimukseen

¹ Haastattelut ovat osa CHILDCARE-tutkimusprojektia, jota rahoittaa Suomen Akatemian Strategisen tutkimuksen neuvoston Tasa-arvo ja yhteiskunta -ohjelma (SA 293049).

² Alajärvi, Hamina, Helsinki, Jyväskylä, Kittilä, Lieksa, Oulu, Salo, Tampere ja Ulvila.

³ Haastatteluita tekivät kirjoittajien lisäksi Petteri Eerola, Eija Eronen, Hanna Hjelt, Mirka Kivimäki, Maiju Paananen ja Katja Repo.

⁴ Perhepäivähoitoon on sisällytetty myös ns. hoitorinki ja tilanteet, joissa on palkattu hoitaja lapsen kotiin.

(n = 2 696), jossa heiltä oli kysytty kiinnostusta osallistua myöhemmin toteutettavaan haastattelututkimukseen. Haastateltavat valittiin harkinnanvaraisesti pyrkien mahdollisimman laajaan haastateltavien joukon variaatioon (ks. Gobo 2004). Asuinkunnan lisäksi otettiin huomioon haastateltavien koulutustausta, tulotaso, lasten lukumäärä, yksivuotiaan lapsen hoitoratkaisu ja perhemuoto.

Haastattelut toteutettiin teemahaastatteluina, joita ennen haastateltavat täyttivät taustatietolomakkeen. Teemahaastattelurunko sisälsi kysymyksiä perheen arjesta, lastenhoidon ratkaisuista ja niiden perusteluista, työn ja perheen yhteensovittamisesta, lastenhoitoon liittyvästä päätöksenteosta perheessä ja perheen tulevaisuusnäkymistä. Haastattelut tehtiin haastateltavien toiveiden mukaan joko heidän kodissaan, yliopiston tiloissa, kahvilassa tai muussa julkisessa tilassa. Tutkimuseettiset seikat otettiin huomioon läpi tutkimusprosessin ja haastateltavat allekirjoittivat kirjallisen suostumuslomakkeen. Haastateltavat saivat ennen haastattelua tiedotteen, jossa kerrottiin tutkimusprosessista, tavoitteista ja eettisyydestä.

Diskurssianalyttinen lähestymistapa

Aineiston analyysissä käytettiin diskurssianalyysia. Diskurssianalyysin taustalla on ajatus puheen ja kielen tuottamasta sosiaalisesti rakentuneesta todellisuudesta (Pietikäinen & Mäntynen 2009, 12). Diskurssianalyysin lähtökohtana on oletus, että kulttuuri luo mahdollisuudet sille, miten ihminen voi asioita jäsentää ja tulkita. Samalla ihmiset kuitenkin sekä käyttävät kulttuurisia merkityksenantoja että muokkaavat niitä (Jokinen & al. 2016, 26). Diskurssilla tarkoitetaan näin ollen kiteytyntä kerronnan tapaa, jonka saman kieliyhteisön jäsenet tunnistavat (Pietikäinen & Mäntynen 2009, 27).

Diskurssianalyysin oletusten mukaisesti ymmärrämme tässä tutkimuksessa vanhempien puheen ilmentävän niitä kulttuurisia merkityksellistämisen tapoja, joita vanhemmille on tarjolla ja joita heidän on mahdollista käyttää lapsen kasvatusta, hoitoa ja omaa vanhemmuuttaan jäsentäessään. Samalla lähdemme siitä, että tutkimushaastattelu on tietynlainen puhumisen tilanne ja toisessa tilanneyhteydessä samaa asiaa voidaan kuvata toisella tapaa. Näin ollen tutkimushaastattelujen perusteella voidaan esittää, miten puhujat ainakin voivat tarkasteltavaa asiaa tulkita. Haastatteluiden perusteella ei voida kuitenkaan väittää, että kyseiset kuvaamisen tavat olisivat ainoita puhu-

jille mahdollisia jäsennystopoja. Diskurssille rinnakkaisena käsitteenä käytämme tässä artikkelissa puhettavan – lyhennettynä puheen – käsitettä. Sille ominainen kiteytyntä kerronnan tapa voi perustua puheen sisältöön, mutta myös puheen kielellisiin piirteisiin.

Aineiston analyysissä erotimme haastatteluiden litteroinnin ja lukemisen jälkeen Atlas.ti-ohjelmalla kaiken sellaisen kerronnan, joka koski lasten hoitoa ja hoitomuotoa. Tämän jälkeen aineistoa järjesteltiin edelleen, ja kerronnasta erotettiin vain hoitomuotoon liittyvät puhekatkelmat. Kategorisoinnin jälkeen aloimme hahmottaa erilaisia puheen sisältöjä sekä kerronnan tapoja kiinnittämällä huomiota sanavalintoihin (retorisiin keinoihin), toistoihin ja tiheisiin kuvauksiin. Kiinnitimme huomiomme myös modaalisuutta ilmentäviin sanoihin, kuten miten vanhempi kertoi osaavansa, kykenevänsä, voivansa ja haluavansa.

Hoitomuotoa koskevan puheen kielellisten piirteiden erittely kiinnitti huomiomme siihen, että puheesta oli erotettavissa erilaisia puhetapoja sen mukaan, millaiseksi vanhemman asema suhteessa lapsen hoitoratkaisuun kuvattiin. Toisin sanoen eri tyyppisillä kuvauksilla oli eri funktiot sen suhteen, millaiseksi toimijaksi vanhempi ratkaisussa esitettiin. Funktioilla tarkoitetaan kielenkäytön seurausten tulkintaa: mitä kielenkäyttäjä puheellaan kulloinkin tekee ja tulee tuottaneeksi, tahallisesti tai tahtomattaan. (Jokinen & al. 2016, 47; Suoninen 2016, 51; Potter & Wetherell 1987, 32–33). Nimesimme erottamamme puhettavat seuraavasti: *vanhemman hyvinvointi*, *lapsen paras* ja *rahapuhe*. On kuitenkin huomattava, että puhettavat eivät haastatteluissa aina esiinny erillisinä, vaan menevät kerronnassa usein päällekkäin, lomittain ja voivat olla jopa ristiriidassa keskenään. Puhettavat myös kvantifioitiin, jolloin jokaisesta haastattelusta löytyi vähintään yksi puhetapa. Eniten tuotettiin lapsen paras -puhetta (59 haastattelussa), kun vanhemman hyvinvointi -puhetta löytyi 27 ja rahapuhetta 28 haastattelussa.

Lapsenhoitoratkaisujen perustelut

Vanhemman hyvinvointi

Vanhemman hyvinvoinnin puhetapa esiintyi yli kolmasosassa haastatteluista. Sen pääasiallinen funktio on työn tekemisen oikeuttaminen. Puhettavalle on ominaista kerronta, jossa vanhempi perustelee lapsen hoitomuodon ratkaisua hen-

kilökohtaisen halunsa, tarpeensa tai jaksamisen kautta. Puhetavan ytimessä on siis vanhempien näkökulma ja heitä itseään koskevien kokemusten kuvaukset. Vanhemman kerrontaa vääristää useimmiten vahva minä-puhe, jossa korostuvat ansiotyön tärkeys omalle identiteetille, henkisellevinvoinnille ja itsensä toteuttamiselle työn kautta. Modaaliteetiltaan tämä puhetapa pitää sisällään sekä halua että kyvykkyyttä.

Seuraavassa on esimerkki erään äidin puheesta, jossa tulee esiin vanhempaan keskittyvä minäpuheen käyttö (*kursivoituna*) lapsenhoitoratkaisun perusteluissa samoin kuin työn merkityksen painottaminen omalle itselle.

1

Se on ollu nyt tosi tärkeää *mulle*, että meillä on tää järjestely, että lapsi on päiväkodissa ja *mä pystyn* tekemään kaikkia näitä projekteja. Just viemään *ammattitaitoani* eteenpäin. (...) Sil oli, iso merkitys *mulle henkilökohtaisesti*, et en oo, just, et *mul* on vähän jotain itsenäisyyttä et *mä voin* osallistua meidän perheen talouteen. (...) Ei ehkä *omalle luonteelle* sopinut ihan hirveen hyvin tämä kotiäidin rooli, pidemmän päälle. Toki ihan pienen kanssa se on tärkeä. (...) *Must ainaki* tuntuu siltä, että se on hänelle hyväksi, että *mä voin* hyvin ja *mä pääsen* tekemään jotain, mielekästä *enkä ole* stressaantuneena kotona. (...) Nythän oli jo, sellanen, justiinsa päiväkotilapsen vanhempia helpottava uutinen että [naurahtaa] jossain tutkimuksissa alle kaksivuotiaina päiväkodin aloittaneet koulutautuvat pidemmälle. (...) Silleen [huokaa] no ni, yks sellanen, *mun omatuntoa* keventävä uutinen.

Äiti kuvaa ansiotyön merkitystä omalle itselleen esimerkiksi käyttämällä ilmaisua ”iso merkitys” ja sanoja ”ammattitaito”, ”henkilökohtaisesti” ja ”itsenäisyys”. Hän myös perustelee ratkaisujaan omalla luonteellaan. Huolimatta vahvasta perustelusta laittaa lapsi hoitoon ja mennä itse töihin, äidin kerrontaan liittyy myös epävarmuutta. Hän viittaa epäsuorasti syllisyyden tunteisiin kuvatessaan, kuinka tutkimusuutinen päiväkotihoidon ja lapsen myöhemmän koulutautumisen ja urakehityksen yhteyksistä on helpottanut hänen omaatuntoaan. Hänen puheensa äidin hyvinvoinnin yhteydestä lapsen hyvinvointiin on myös varovaista, sillä hän käyttää ilmauksia, jotka ikään kuin olettavat mahdollisen vastakkaisen mielipiteen (*”must ainakin tuntuu”* ja *”kyl mä ainaki uskon”*). Äidin esittämä näkemys vanhemman hyvinvoinnin ja lapsen hyvinvoinnin nivoutumisesta toisiinsa oli haastatteluissa tavallinen. Pääsääntöisesti vanhemman hyvinvoinnin puhetapa liitettiin yhteen lapsen paras -puhetavan kanssa. Osassa haastatteluja näkemykseen kytkettiin myös positiiviset seuraukset vanhemmuudelle: ”Must tun-

tuu, että must tuli parempi äiti silloin, kun mä menin töihin.”

Osa vanhemmista liitti työssäkäynnin ja vanhemman hyvinvoinnin suoraan yhteen esittämällä työssäkäynnin olennaiseksi vanhemman mielenterveyden ylläpitämisessä. Esimerkiksi lastaan vanhempainvapaalla hoitanut isä kertoi töihin palattuaan seuraavasti:

2

Mä viihdyin kotona tosi hyvin, mut kyl mä ymmärrän jos ihmiset menee sekasin himassa (...) Jos pystytään valikoimaan hyviä hoitajia ja pitää riittävästi resursseja heillä niin, silloin paremmin meidän käy, *jos* meil on lastenhoitoa kun että vanhemmat hoitaa ite.

Yllä oleva esimerkki osoittaa myös, että vaikka vanhemman hyvinvointi -puhe painottuu vanhemman yksilölliseen näkökulmaan, siihen sisältyy puhetta tasa-arvosta ja vanhemmuuden rooleista. Jaettu vanhemmuus tuotettiin puheessa käyttämällä pronominin *me* eri muotoja, kuten yllä olevassa esimerkissä. Näin lapsenhoidon ratkaisusta muodostui puheessa yhteinen päätös, jolloin siihen mahdollisesti liitetty syllisyys myös jakautui molemmille vanhemmille.

Vaikka vanhemman hyvinvointi -puhe esiintyi tavallisimmin kodin ulkopuolisen hoidon valinneiden vanhempien haastatteluissa, sitä käytti myös osa kotona lapsiaan hoitavista äideistä. Eräs äiti puolusti kotona olemistaan sanomalla: ”Mie en nää omalla kohdalla mitään tarvetta ja mie tykkään olla kotona.” Toinen äiti kertoi puolestaan, että ”työelämä ei voi *tarjota mulle* niin paljon kuin kotielämä”. Molemmissa esimerkeissä äidit perustelevat kotona oloaan omaan itseensä liittyvillä seikoilla. Samoin tekee seuraavan esimerkin äiti, jonka mukaan lapsen hoitaminen kotona antaa myös mahdollisuuden omaan aikaan ja tilaisuuden tehdä asioita, joita työssä ollessa ei pystyisi samalla tapaa toteuttamaan.

4

Sitten on aikaa vähän sillai ittellekin kuitenkin, että pystyy aina välillä irrottautuu tunniksi tai [naurahtaa] muuten lähtee käymään harrastamassa. (...) kun hällä [miehellä] on vapaapäivät niin silloin mie aikalailla kylä opiskelen, että aika paljon on tuota tekemistä ja linnottaudun huoneeseen salaa, ettei poika huomaa [naurahtaa]. (...) Voipi käyttää sitten vähän niin sanotusti hyödyksi enemmän vielä tätä kotonaoloa aikaa kun sitten miettii, että jos töissä olis niin sitten en kyllä opiskella viittä, kun kuitenkin sitten haluaa olla ne ilta- ja viikonloppuajat perheen kanssa. Nyt miettii, että kuitenkin sitä päivät on jo kotona niin sitten voipi livistääkin opiskeluhommiin vähäksi aikaa, ettei tarvi ainakaan huonoa omaatuntoa kokea [naurahtaa], että sillä lailla on, hyvä.

Yllä oleva esimerkki tuo jälleen esiin syyllisyyden tematiikan, kun äiti esittää viittauksen huonoon omaantuntoon. Hän oikeuttaa oman aikansa ja säilyttää samalla hyvän omantunnon sillä, että on päivät lapsensa kanssa kotona. Kaikkiaan haastattelussa oli tavallista, että äidit joko suoraan tai epäsuorasti asettivat itsensä päävastuuseen lapsensa hoidosta. Tämä ilmeni siinä, että esittäessään perusteluja työn valitsemiselle (tai muuten omalle ajalle), he eri tavoin ilmaisivat tämän ratkaisun moraalisen kyseenalaisuuden. Työn valitessaan äiti voi kokea olevansa ”huono ihminen”.

5

Se on se äitin se, et no tää on mun vastuu ja, et mä oon huono ihminen ja, jotenki se et jos menee töihin ni sit sä hylkääit lapses. (...) sit ku lapsii tekee ni sit ne pitää pistää etusijal ni sit siin oli just semmonen et sit mieltii et teenks mä täs nyt sitte sille lapselle hallaa.

Lapsen paras -puhe

Yllä olevassa esimerkissä äiti esittää kysymyksen, tekeekö hän lapselleen ”hallaa”, kun on mennyt töihin. Kysymys kytkee vanhemman hyvinvoinnin puhettavan puhetapaan lapsen parhaasta, jota esiintyi suurimmassa osassa tutkimushaastatteluja. Lapsen paras -puheessa lastenhoitovalintaa perustellaan lapsen kaikinpuolisen hyvinvoinnin, kehityksen tai luonteen ja temperamentin kautta. Puhe sisältää modaaliteettien vastinpareja, kuten kyky/kykenemättömyys, osaaminen/osaamattomuus ja halu/haluttomuus.

Alla olevassa äidin puhekatkelmassa tulee hyvin esiin lapsen paras -puhetavalle ominainen keskittyminen lapsen näkökulmaan (*kursivoituna*). Puheessa muun muassa toistuvat ilmaisut ”lapsen/pojan kannalta” ja sen merkitys lapselle.

6

Lapsen kannalta mä ajattelen että tää on varmaan pojan kannalta tosi ihanteellinen. Et meillä on aina tosi paljon aikaa. Ja tavallaan itseähän välillä, tulee semmonen että voi että ku ei oo just paljon rahaa ja, että pitää, jotenki [pärsjätä]... Mutta tavallaan on miettinyt sitä *pojan kannalta*, eihän hän mistään meidän taloudesta mitään ymmärrä tai sillä tavalla että eihän se hänelle, mitään *merkkää* että onko meillä autoo vai eikö meillä oo autoo. *Hänellehän se* merkkää se, on se tärkein että me ollaan siin läsnä hänelle. (...) Mä kyllä tykkään tosi paljon olla kotona, pojan kanssa ja ... et siinä mielessä kyllä mä luulen että hänelle ihanteellinen tilanne [naurahtaa] että ei tarvii aamulla kauheella, kiireellä lähtee mihinkään.

Haastattelussa lapsen paras -puhetapaa käytettiin sekä puolustamaan kotihoitoa että kodin ulkopuolisen hoidon valintaa. Alla olevan äidin sitaatti tiivistää kotihoidon puolesta puhujien näkökulman:

7

Ite vaan kokee, et sen lapsen on nyt parast sit kuitenkin ol viel niitten, vanhempiens kans noin pienenä. Et se on semmost, [saa] rauhas ihmetellä maailman menoo ja ne vanhemmat on sit ne ketä siin, opastaa kaikis jutuis.

Äiti perustelee kotihoitoa lapsen iän näkökulmasta ”noin pienenä”. Kotihoito kuvautuu esimerkissä lapselle päivittäisistä rutiineista ja aika-tauluista vapaaksi (”rauhas ihmetellä”) olemiseksi ja maailmaan tutustumiseksi, jossa vanhemmat ovat koko ajan läsnä. Lisäksi kotihoitoa perustellaan haastattelussa lapsen luonteella: ”Se [lapsi] on vielä vähän semmonen arka”. Samoin kotihoitoa oikeutetaan lapsen kyvykkyyteen (tai kyvyttömyyteen) viitaten:

8

Nyt ku mieltii joka osaa sanoa ankka ja niin poispäin et jos sen pistäs tarhaan tässä kohtaa ni ei, miten se siellä pärjäis, ei, ei, kyllä se on kotona on hyvä. Kyllä meillä kotona riittää tekemistä riittävästi.

Samalla kun kotihoitoa ja kotiäitiyttä perustellaan moraalisesti oikeana vaihtoehtona ja lapsen kotihoidon ensisijaisuutta aikataulujen vapaudella, vanhempien läsnäololla sekä lapsen iällä ja ominaisuuksilla, kotona olemista ei esitetä kuitenkaan ristiriidattomaksi. Vanhemmat saattavat viitata esimerkiksi perheen taloudelliseen niukkuuteen (ks. esimerkki 6). He voivat myös ilmaista huolensa työn hakemisen kysymyksistä: ”Pitäiskö mun hakee [töitä] ja putoonko mä kokonaan jostain työmarkkinoilta?”

Kun lapsen paras -puhetapaa käytettiin kodin ulkopuolisesta hoidosta keskusteltaessa, kyse oli useimmiten tietyn hoitomuodon valinnan oikeuttamisesta. Yleensä kyse oli päiväkodin ja perhepäivähoidon välisten erojen tuottamisesta tarkastelemalla niitä siitä näkökulmasta, mitä ne tarjoavat tai merkitsevät lapselle. Mielenkiintoista kuvauksissa oli se, että vaikka haastatteluihin osallistujista enemmistö oli lasten äitejä, tuli isien ääni vahvasti esille juuri puolustettaessa kodin ulkopuolisen hoidon ratkaisua lapsen paras -puhetapaan nojautuen.

Päiväkotivalintaa perusteltiin sen tarjoamalla suunnitelmallisella ohjauksella ja opetuksella, lapsen optimaalisen kehityksen saavuttamisella sekä varhaiskasvatushenkilökunnan koulutustasolla ja ammattitaidolla. Lapselle haluttiin turvata mahdollisuus monenlaisiin sosiaalisiin kontakteihin, kuten erään pojan isä totesi: ”...että oppii pienes-tä pitäen sitten, olemaan erilaisten ihmisten kansa tekemisissä”. Eräs toinen isä puolestaan kuvasi:

Yksin itellä mielikuviutus ei riitä toteuttamaan sitä kaikkea, mitä sitten se kokee siellä päivähoidon kautta. (...) Ne päivät esimerkiksi on siellä suunniteltu, et siellä on monenlaista toimintaa ja ne lapset tavallaan kehittyä ja kasvaa ja oppii siellä sitä kautta.

Osa vanhemmista halusi lapsensa perhepäivähoitoon, jolloin keskeiseksi perusteluksi esitettiin päiväkotiryhmiä pienempi lapsiryhmä, jonka nähtiin olevan ”lapselle psykologisesti hyvä”. Myös se, että ”hoitajat tekee niin sydämellä sitä työtä” koettiin lapsen henkisen hyvinvoinnin ja yksilöllisen kohtaamisen turvaksi.

Rahapuhe

Rahapuheeksi nimeämämme puhettavan keskiössä on kysymys perheen toimeentulon tasosta. Se sisältää kerrontaa, jossa puhutaan perheen tiukasta taloudellisesta tilanteesta. Lisäksi siihen sisältyy kuvauksia, joissa kerrotaan pyrkimyksistä tai halusta ylläpitää tiettyä toimeentulon tasoa ja elämäntapaa menemällä ansiotyöhön. Määrällisesti rahapuhetta esiintyy reilussa kolmanneksessa haastatteluja.

Rahaa saattaa perheessä olla niukasti esimerkiksi opiskeluaikana tai avioeron jälkeen. Näissä kuvauksissa kielenkäyttäjän asema näyttää usein olevan ulkopuolelta annettu, jopa pakotettu ja uhrin asemasta kerrottu. Modaalisesti rahapuheessa kuvautuu vaihtoehdottomuus, haluttomuus, kykenemättömyys, epävarmuus ja pakko. Esimerkiksi eräs isä kertoo kummankin vanhemman opiskelun olevan välttämätöntä, jotta he valmistuisivat ammattiin ja pääsisivät töihin. Tämä isä toteaa (modaali-teetti *kursivoituna*):

10

Mä en pysty opiskelemaan lapsen kanssa sillai, että se on vaikee keskittyä mihinkään jos lasta pitää vahata. Ja lapsen äitillä kans että ei siitä tuu oikein mitään sitten.

Tässä puhettavassa tuotetaan perusteluita lapsen hoidon ratkaisuille altavastajaan asemasta, jolloin elämäntilanteet ovat ajaneet kyseiseen valintaan, vaikka vanhempi ei henkilökohtaisesti tätä olisi halunnut. Eräs esimerkki tästä on avioero ja sitä seurannut (äidin) yksinhuoltajuus:

11

Kyl mä olisin ehkä halunnu olla pidempäänki, kotona ja hoitaa. Mut sit ku rahallinen puoli ei oikein antanu periks ni sit oli pakko just lähtee töihin. Ja kun mul ei tääl kauheesti tukiverkkoo oo.

Uhriutumisen ohella rahapuhetta käyttivät ne vanhemmat, jotka perustelivat lapsen hoitoon lait-

tamista sillä, että halusivat säilyttää olemassa olevan elintason. Nämä vanhemmat myös kritisoiivat hoitovapaasta maksetun korvauksen pienuutta. Muuan äiti kiteytti kritiikkiin seuraavasti: ”Se hoitovapaa on ihan taloudellinen itsemurha”. Eräs pariskunta taas kertoo valinnoistaan seuraavasti:

12

Nainen: Taloudelliset syythän se on ollu se syy minkä takia on sitten pitäny heti lähteä tavallaan. (...)
Mies: Kyllä jouduttiu toteamaan sen että kyllä itte pitää töihin palata. Et kyl sitten sitä tulotasoa laskis niin dramaattisesti että, et sit pitäis jo pystyä ennakoimaan niin paljon aikaisemmin ettei oo mitään, autolainoja tai muita vastaavia. Laural on harrastukset ja Veetillä on ollu harrastukset aikanaan niin kun niitä nyt ei voi keskeyttää sitten ja ne nyt vaan tosissaan maksaa aika paljon. Ja toki oma vika tietenkin on ollu sit se, että kun on isyysvapaata paljon me ollaan käyty aika paljon ulkomailla. (...) Eetun kohallakin käytiin yhen vuoden aikana kolme kertaa.

Molemmat puoliset esittävät työhön palaamisen pakkona (kursivoinnit). Esimerkiksi vanhempien lasten harrastusten kustannukset kuvautuvat menoeriksi, joista ei voi tinkiä ja joiden osalta elintaso on tärkeää säilyttää samana. Lisäksi isä kuvaa perheen isyysvapaa-aikaan sijoittuneita ulkomaanmatkoja, jotka hän epäsuorasti esittää ikään kuin ylimääräiseksi rahankulukseksi (”Ja toki oma vika”). Ja-konjunktio virkkeen alussa rinnastaa ulkomaanmatkat isän aiemmin kuvaamiin lasten harrastuksiin ja kuluihin, jonka vuoksi työhön paluu on ollut taloudellisesti välttämätöntä. Tämän jälkeen hän kuitenkin oikeuttaa matkat myöhemmin selittämällä, kuinka niissä on kyse ”pienihintaisista äkkilähdoistä”.

Vaikka rahalla perustellaan valintaa laittaa lapsi hoitoon, voi se olla henkilökohtaisesti vastentahtoinen ja kulttuurista ideaalia, kotiäitiyttä, vasten sotiva. Rahapuhe voikin toimia perusteluna sille, ettei voinut jäädä pidemmäksi aikaa kotiin, vaan kuten äiti edellä kuvasi ”on pitäny heti lähtee [töihin]”.

Yhteenveto ja pohdinta

Tässä artikkelissa tarkastelimme diskursiaanalyysin avulla vanhempien perusteluita 1–2-vuotiaan lapsensa lastenhoitoratkaisuille. Tulosten mukaan vanhemmat tekevät varhaiskasvatusratkaisujaan moninaisissa elämäntilanteissa ja moninaisin perustein, joissa kiteytyvät niin vanhempien omat tarpeet ja halut, perheen taloudellinen tilanne kuin vastuunkanto lapsen ja koko perheen hyvin-

voinnista. Näiden lisäksi vanhempien lastenhoitovalintoja määrittävät niin vanhempien koulustausta ja työmarkkina-asema kuin perheen asuin-kunta ja sen tarjoamat mahdollisuudet (myös Karila & al. 2017a; Myers & Jordan 2006).

Vanhempien kerronnasta löytyi kolmenlaisia puhetapoja lastenhoitojärjestelyiden perusteluille: vanhemman hyvinvointi, lapsen paras ja rahapuhe. *Vanhemman hyvinvointi* -puhe kietoutui vanhemman itsensä ympärille, jolloin työhön paluuta tai kotiin jäämistä perusteltiin yksilönvapauden, oman (mielen)terveyden, tasaveroisen parisuhteen tai vanhemmuuden näkökulmasta. Tämän mukaan hyvinvoiva ja omia pyrkimyksiään toteuttava aikuinen jaksaa ja kykenee olemaan myös parempi vanhempi. Tätä voidaan tarkastella yksilön autonomiaan pohjaavan moraalisen oikeutuksen kautta, jolloin vanhemmalla on oikeus tavoitella henkilökohtaisia merkityksiä ja tehdä omia valintoja (ks. Kurri & Wahlström 2005).

Lapsen paras -puhe oli äänekkäin ja tavanomaisin puhetapa, jossa painottui lapsen kaikinpuolinen hyvinvointi: lapsen iän, kehityksen ja kasvun huomioiminen sekä hänen yksilöllisten luonteenpiirteiden tukeminen (myös Hjelt & Karila 2017). Tällaista ”suhteissa toimimista” painottava moraalinen oikeutus tähdentää emotionaalisen tuen ja hoivan merkitystä sekä yksilöiden velvollisuutta toisiaan kohtaan (ks. Kurri & Wahlström 2005). Vanhemmat erottelivat hoitoratkaisuikseen kaksi toisilleen vastakkaisista valintaa: koti- ja kodin ulkopuolinen hoito. Kotihoidon puolestapuhujat kertoivat kodin olevan omalle lapselle juuri se paras, turvallisin ja kiireettömin kasvuympäristö. Erityisesti äitien kerrontaan oli sisäkirjoitettu vahva kulttuurisen hyvän äitiyden ihanne; äidin velvollisuus on jäädä kotiin, sillä näin kuuluu tehdä. Hyvä äiti ajattelee ensisijaisesti lapsen etua, ei omia tarpeitaan tai esimerkiksi urakehitystään (ks. Närvi 2014; Sevón 2012.)

Kodin ulkopuolisen hoidon merkitys painottui erityisesti isien kerronnassa, jossa korostettiin lapsen sosiaalisten suhteiden tärkeyttä sekä luottamusta kasvattajien ammattitaitoon ja laadukkaaseen pedagogiikkaan. Isät olivat myös äitejä selkeämmin kodin ulkopuolisen varhaiskasvatuksen puolestapuhujia. Voiko tämä johtua siitä, että isien moraalinen vastuu jäädä kotiin hoitamaan lasta ei ole yhtä tiukassa kuin äi-

deillä? Vai siitä, että isät kannustavat puolisoitaan menemään töihin, ettei taloudellisen vastuun kokemus kasaudu yksin isälle?

Rahapuhe piti sisällään vaihtoehdottomuutta, pakkoa ja kykenemättömyyttä ilmentävää kerontaa. Rahan ansaitseminen nähtiin välttämättömänä perheen hyvinvoinnille, ja se oikeutti vanhempien työssäkäynnin, mitä ei sen kummemmin tarvinnut perustella. Rahapuhetta käytettiin myös tietyn elintason ylläpitämisen perustelemisena. Puhetavat jakautuivat tasaisesti niin ydin-, uusperheiden kuin yksinhuoltajien perheissä sekä koulutuksen, työllisyyden ja sukupuolen perusteella. Näin ollen voidaan ajatella, että vaikka lapsen hoitojärjestelyt voivat olla yhteydessä perheen sosioekonomiseen tilanteeseen, ei se välttämättä ole sitä aina.

Huoltajien toiveiden, elämäntilanteiden ja taloudellisen tilanteen lisäksi hoitopaikan valintaa ja saantia määrittää kuntien päivähoitopaikatilanne (esim. Chaudry & al. 2011, 121). Esimerkiksi toive perhepäivähoidosta voi vaihtua päiväkotipaikaksi tai toisinpäin, jos toivotussa hoitopaikassa ei ole tilaa tai sitä ei ole tarjolla lainkaan.

On huomattava, että eri puhetapoja löytyi usein saman vanhemman kerronnasta. Erityisesti vanhemman hyvinvointi- ja lapsen paras -puheet kytkeytyivät useimmiten yhteen. Näin ollen vanhemmat ovat varsin tietoisia hyvään vanhemmuuteen ja lapsuuteen liittyvistä kulttuurisista, normatiivisista käsityksistä. Tämä sisältää kuitenkin ristiriidan: kun toisaalta pienen lapsen ”oikean” kasvuympäristön katsotaan olevan kotona (äidin kanssa), niin toisaalta korostetaan sukupuolten välistä tasa-arvoa ja vanhempien yksilöllisten tarpeiden ja jaksamisen huomioimista hyvän vanhemmuuden takaajina. Ylipäätään vanhemmuutta, mutta erityisesti äitiyttä, ohjaavat ja rajoittavat edelleen tiukat kulttuuriset odotukset, joita äidit myös itse tuottavat ja uudistavat (Närvi 2014, 54). Hyvän äitiyden normi näkyi esimerkiksi siinä, että äidit voivat kokea syyllisyyttä, jos eivät voi, kykene tai halua jäädä kotiin hoitamaan lastaan. Voidaan pohtia, millaista yhteiskunnallista ja perhepoliittista keskustelua Suomessa tulisi edistää, jotta vanhemmat voisivat liiallista syyllisyyttä kokematta valita juuri heidän lapselleen parhaan mahdollisen hoitomuodon ja -paikan.

KIRJALLISUUS

- Alasuutari, Maarit: Kuka lasta kasvattaa? Vanhemmuuden ja yhteiskunnallisen kasvatuksen suhde vanhempien puheessa. Helsinki: Gaudeamus, 2003.
- Burchinal, Margaret, R & Peisner-Feinberg, Ellen & Bryant, Donna M & Clifford, Richard: Children's social and cognitive development and child care quality: Testing for differential associations related to poverty, gender, or ethnicity. *Applied Developmental Science* 4 (2000), 149–165.
- Böök, Marja Leena & Mykkänen, Johanna: Finnish mothers' and fathers' constructions of and emotions in their daily life. *Scandinavian Journal of Educational Research* 16 (2017).
- Chaudry, Ajay Pedroza & Sandstrom, Heather & Danziger, Anna & Grosz, Michel & Scott, Molly & Ting, Sarah: The child care decisions of low-income families. Washington, DC: The Urban Institute, 2011.
- Dearing, Eric & McCartney, Kathleen & Taylor, Beck. A.: Does higher quality early child care promote low-income children's math and reading achievement in middle childhood? *Child Development* 80 (2009): 5, 1329–1349.
- Gobo, Giampietro: Sampling, Representativeness and Generalizability. S. 435–456. Teoksessa Seale, Clive & Gobo, Giampietro & Gubrium, Jaber F and Silverman, David (toim): *Qualitative Research Practice*. London: SAGE, 2004.
- Grogan, Kathryn E. Parent's choice of prekindergarten: the interaction of parent, child and contextual factors. *Early Child Development* 182 (2012): 10, 126–1287.
- Haataja, Anita: Pieniä ja suuria reformeja pienten lasten perheille suunnatuissa perhevapaissa ja -etuuksissa. S. 36–79. Teoksessa Haataja, Anita & Airio, Ilpo & Saarikallio-Torp, Miia & Valaste, Maria (toim): *Laulu 573566 perheestä. Lapsiperheet ja perhepolitiikka 2000-luvulla*. Helsinki: Kela, 2016.
- Hakim, Catherine & Bradley, Karen & Price, Emily & Mitchell, Louisa: *Little Britons: Financing Childcare Choice*. London: Policy Exchange, 2008.
- Hietamäki, Johanna & Kuusiholma, Julia & Rääkkönen, Eija & Alasuutari, Maarit & Lammi-Taskula, Johanna & Repo, Katja & Karila, Kirsti & Hautala, Paula & Kuukka, Anu & Paananen, Maiju & Ruutiainen, Ville & Eerola, Petteri: Varhaiskasvatus- ja lastenhoitoratkaisut yksivuotiaiden lasten perheissä: CHILDCARE-kyselytutkimuksen 2016 perustulokset. Työpöytä 24. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos: Helsinki, 2017.
- Hiilamo, Heikki & Kangas, Olli: Trap for Women or Freedom to Choose? The Struggle over Cash for Child Care Schemes in Finland and Sweden *Journal of Social Policy* 38 (2009): 3, 457–475.
- Hiilamo, Heikki & Merikukka, Marko & Haataja, Anita: Long-term educational outcomes of child care arrangements in Finland. *Journal of Early Childhood Research* 8 (2018): 2, 1–15.
- Hjelt, Hanna & Karila, Kirsti: Varhaiskasvatustyön paikantuminen työntekijöiden puheessa. *Työelämän tutkimus* 15 (2017): 3, 233–248.
- Jallinoja, Riitta: Perheen vastaisku. Familistista käännettä jäljittämässä. Helsinki: Gaudeamus, 2006.
- Jinseok, Kim & Fram, Maryah, S.: Profiles of choice: Parents' patterns of priority in child care decision-making. *Early childhood research quarterly* 24 (2009): 1, 77–91.
- Jokinen, Arja & Juhila, Kirsi & Suoninen, Eero: Diskursiivinen maailma. Teoreettiset lähtökohdat ja analyttiset käsitteet. S. 17–47. Teoksessa Jokinen, Arja & Juhila, Kirsi & Suoninen, Eero (toim): *Diskursianalyysi liikkeessä. 2. painos*. Tampere: Vastapaino, 2016.
- Kalliala, Marjatta: Lapsuus hoidossa? Aikuisten päätökset ja lasten kokemukset päivähoitossa. Helsinki: Gaudeamus, 2012.
- Karhula, Aleksis & Erola, Jani & Kilpi-Jakonen, Elina: Home sweet home? Long-term educational outcomes of childcare arrangements in Finland. *Turku Center for Welfare Research. Working Papers on Social and Economic Issues* 9/2016.
- Karila, Kirsti: Vaikuttava varhaiskasvatus. Varhaiskasvatuksen tilannekatsaus. Tilannekatsaus toukokuu 2016. Raportit ja selvitykset 2016:16. Helsinki: Opetushallitus, 2016.
- Karila, Kirsti & Eerola, Petteri & Alasuutari, Maarit & Kuukka, Anu & Siippainen, Anna: Varhaiskasvatuksen järjestämisen puhekehitykset kunnissa. *Yhteiskuntapolitiikka* 4 (2017a): 82, 377–391.
- Karila, Kirsti & Kosonen, Tuomas & Järvenkallas, Satu: Varhaiskasvatuksen kehittämisen tiekartta vuosille 2017–2030. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2017:30. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2017b.
- Karlsson, Marie & Löfdahl, Annika & Pérez Prieto, Héctor: Morality in parents' stories of preschool choice: narrating identity positions of good parenting. *British Journal of Sociology of Education* 34 (2013): 2, 208–224.
- Kela: *Kelan tilastollinen vuosikirja 2015*. Helsinki: Kela, SVT Sosiaaliturva 2016.
- Keltinkangas-Järvinen, Liisa: Pienen lapsen sosiaalisuus. Helsinki: WSOY, 2012.
- Kurri, Katja & Wahlström, Jarl: Placement of responsibility and moral reasoning in couple therapy. *Journal of Family Therapy* 27 (2005), 352–369.
- Miettunen, Laura: Lasten kotihoiton tuen kuntalisät osana suomalaista päivähoitojärjestelmää. *Sosiaali- ja terveysturvan tutkimuksia* 101. Helsinki: Kela, 2008.
- Meyers, Marcia, K. & Jordan, Lucy, P.: Choice and accommodation in parental child care decisions. *Community Development* 27 (2006): 2, 53–70.
- Neilsen-Hewett, Cathrine & Sweller, Naomi & Taylor, Alan & Harrison, Linda & Bowes, Jennifer: Family, child and location factors and parents' reasons for multiple concurrent childcare arrangements in the years before school in Australia. *Early childhood research quarterly* 29 (2014): 1, 52–63.
- Nyby, Josefine & Nygård, Mikael & Autto, Janne & Kuisma, Mikko: Freedom of choice, gender equal-

- ity, or employment promotion? Finnish party positions on childcare in the light of election manifestos 2015. *Journal of Social Welfare and Family Law* 39 (2017): 3, 27–297.
- Närvi, Johanna: Määräaikainen työ, vakituinen vanhemmuus. Sukupuolistuneet työurat, perheellistyminen ja vanhempien hoivaratkaisut. Tutkimus 122. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 2014.
- Pietikäinen, Sari & Mäntynen, Anne: Kurssi kohti diskurssia. Tampere: Vastapaino, 2009.
- Potter, Jonathan & Wetherell, Margaret: Discourse and Social Psychology. Beyond Attitudes and Behavior. Lontoo: Sage, 1987.
- Repo, Katja: Pienten lasten kotihoito lastenhoidon vaihtoehtona. *Janus* 15 (2007): 3, 229–244.
- Repo, Katja: Pienten lasten kotihoito – puolesta ja vastaan. S. 219–237. Teoksessa Anttonen, Anneli & Valokivi, Heli & Zechner, Minna (toim.): Hoiva – Tutkimus, politiikka ja arki. Tampere: Vastapaino, 2009.
- Repo, Katja: Lasten kotihoidon tuen merkitys käyttäjien arjessa. S. 111–150. Teoksessa Sipilä, Jorma & Rantalaiho, Minna & Repo, Katja & Rissanen, Tapio (toim.): Rakastettu ja vihattu lasten kotihoidon tuki. Tampere: Vastapaino, 2012.
- Repo, Katja: Avoin varhaiskasvatus osana suomalaista lastenhoito- ja varhaiskasvatuskulttuuria. MLL Tampereen osaston blogi, 21.4.2017.
- Salmi, Minna & Lammi-Taskula, Johanna: Policy Goals and Obstacles for Fathers' Parental Leave in Finland. S. 303–324. Teoksessa Eydal, Björk Guðný & Rostgaard, Tine (toim.): Fatherhood in the Nordic Welfare States. Bristol: Policy Press, 2014.
- Seo, Sojung: Early child care choices: a theoretical model and research implications, *Early Child Development and Care* 173 (2003): 6, 637–650.
- Sevón, Eija: "My life has changed, but his life hasn't" Making sense of the gendering of parenthood during the transition to motherhood. *Feminism & Psychology* 22 (2012): 1, 60–80.
- Sevón, Eija & Malinen, Kaisa & Murtorinne-Lahtinen, Minna & Mykkänen, Johanna & Rönkä, Anna: Kumman vuoro? Kotityön ja vanhemmuuden jakamiselle annetut perustelut epätyypillisen työajan perheissä. *Työelämän tutkimus* 14 (2016): 3, 295–310.
- Shlay, Anne. B. & Weinraub, Marsha & Harmon, M.: Racial and ethnic differences in welfare leaver's child care preferences: A Factorial Survey Analysis. Philadelphia: Temple University, Family and Children's Policy Collaborative, 2007.
- Sipilä, Jorma & Rantalaiho, Minna & Repo, Katja & Rissanen Tapio: Kitkerän ristiriitaista perhepolitiikkaa. S. 7–23. Teoksessa Sipilä, Jorma & Rantalaiho, Minna & Repo, Katja & Rissanen, Tapio (toim.): Rakastettu ja vihattu lasten kotihoidon tuki. Tampere: Vastapaino, 2012.
- Suoninen, Eero: Kielenkäytön vaihtelevuuden analysoiminen. S. 51–73. Teoksessa Jokinen, Arja & Juhila, Kirsi & Suoninen, Eero: Diskurssianalyysi liikkeessä. 2. painos. Tampere: Vastapaino, 2016.
- Säkkinen, Salla & Kuoppala, Tuula: Varhaiskasvatus 2016. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Tilastoraportti 29, 2017.
- Vandenbroeck, Michel & Lazzari, Arianna: Accessibility of early childhood education and care: a state of affairs. *European Early Childhood Education Research Journal*, 22 (2014): 3, 327–335.

ENGLISH SUMMARY

Jobanna Terävä & Anu Kuukka & Maarit Alasuutari: Talk about childcare choices. Finnish parents' justifications for their childcare decisions (Miten lastenhoidon ratkaisuja saa perustella? Vanhempien puhetta 1–2-vuotiaan lapsensa hoitoratkaisuista)

When their child is nine months old, Finnish parents have to decide on their future childcare arrangements. They can choose either to continue to take care of their child at home, supported by a home care allowance, or to return to paid work. In the latter case, they can choose from a range of ECEC services or a combination of these services.

The principle of freedom of choice is said to guarantee that parents have equal opportunities to choose the care arrangement that best suits their family and child. In Finland, childcare services are provided by municipalities, and therefore parental preferences are

conditioned by local differences in service availability. Parents' childcare decisions are also influenced by differences in family structure and life situation.

In this CHILDCARE study we ask how parents make sense of and justify their childcare decisions. The data comprise 64 qualitative interviews with Finnish parents whose youngest child was one to two years old at the time of interview. Data analysis applied discursive tools and focused on how parents positioned themselves and the modality used. The analysis identified three speech types focusing on 'the best interest of the child', 'parental well-being' and 'money'. Parents' talk was also informed by moral judgements: cultural notions of what is good parenting (especially motherhood) and childhood recur in the interviews.

Keywords: child care, choice, early childhood education and care (ECEC), parents, discourse analysis.